

SAKSBEHANDLER
Alexander Myrseth

VÅR REF.
24/02875-7

DERES REF.
24/02179-10

VÅR DATO
25.10.2025

DERES DATO

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Høydalsmo kirke, Tokke kommune - Søknad om godkjenning av hovedprosjekt - Riksantikvarens uttalelse

Vi viser til søknad om godkjenning av hovedprosjekt på Høydalsmo kirke, oversendt fra Agder og Telemark biskop mottatt 22.10. 2025. Søknad om godkjenning av hovedprosjektet baseres seg på gjennomføring av særskilt og overordnet forprosjekt, som ble anbefalt utført etter befaring og uttalelsen fra Riksantikvaren høsten 2024.

Om kulturminnet og myndighet

Høydalsmo kirke i Lårdal sokn, Tokke kommune, er en tømret kirke fra 1747. Ifølge Forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker (kirkebyggforskriften) § 4 tredje ledd, skal tiltak som går ut over alminnelig vedlikehold i slike kirker forelegges Riksantikvaren for uttale før Den norske kirkes godkjenningsorgan treffer sin beslutning i saken.

Det søkes om følgende:

Fase 1 – Forbedrende arbeider

1. Kledning og vinduer demonteres, registreres/merkes og rehabiliteres i eget telt på riggområde eller i ett lokale med oppvarming.
2. Eksisterende påstøp av betong fjernes.
3. Alt inventar i kirken sikres og transporteres til oppvarmet lager.
4. Eventuell andre forberedelser i forkant av løfting av kirken

Fase 2 – Løfting og rehabilitering av kirken

1. Løfterigg monteres og kirken jekkes opp
2. Laft, som er skadet av fukt, råte eller andre angrep, skiftes ut.
3. Drenering rundt kirken utføres og overflatevann føres mot E134 (se vedlagt tegning)
4. Ny natursteinmur etableres, her vil det kreves tilføring av naturstein til ny tørrmur.

5. Innvendige arbeider vil også bli berørt ved demontering og remontering av det som er ut mot ytterveggene som benker, elforsyning, ovner, listverk etc.
6. Malerarbeider på ytterkledning og vinduer utføres.
7. Eventuell etablering av kirke i ny høyde hvis dette er vurdert som en hensiktsmessig og godkjent løsning.
8. Rigg demonteres før remontering.

Fase 3 – Remontering og ferdigstilling

1. Remontering av ytterkledning og inventar.
2. Innvendige tiltak slik som malerarbeider, isolering, etc.

Riksantikvarens vurdering

På bakgrunn av Riksantikvarens uttalelse gitt 01.11.2024, ble satt i gang et særskilt forprosjekt som skulle utrede fundamentskadene i kirken som følge av at hele den eksisterende natursteinsmuren med sokkelbord ble påstøpt med betong helt opp til underkant av vannbrett i 1924, med såkalt *cementkake*. Det særskilte forprosjektet har hatt som formål å pigge bort tilstrekkelig med påstøpt betong slik at bakenforliggende natursteinmur og trekonstruksjon kunne vurderes nærmere. Resultatene av forprosjektet er oppsummert i en egen rapport, *Høydalsmo Kyrkje – Særskilt forprosjekt – Resultat av undersøkelser og planlagte tiltak*, levert av Sweco. Et utdrag fra rapporten konkluderer med følgende:

"Ut fra det som nå er kartlagt ser en at en større rehabilitering av kyrkja vil kreve ett omfattende inngrep. Rehabilitering vil omfatte utskifting av ødelagte deler av laft, vannbrett, maling av kirken med linoljemaling samt drenering rundt kirken".

Etter en grundig gjennomgang av vedlagt dokumentasjon, har vi vurdert at de foreslåtte tiltakene kan gjennomføres i henhold til planen, men vi anbefaler biskopen at det gis godkjenning til en overordnet tillatelse og at det settes et vilkår om at tiltak nr. 3,4,5 og 7 prosjekteres nærmere i dialog med Riksantikvaren og Biskopen. I sammenheng med dette bør UU-tiltak planlegges inn i prosjektet.

For tiltak i fase 1, anbefaler vi at demontert kledning lagres ute under tak, og at innvendig inventar lagres i et miljø som er godkjent av en konservator. Vi forutsetter at søker og tiltakshaver har tatt alle forhåndsregler i forkant av at kirken skal jekkes opp.

For tiltak i fase 2, anbefaler vi at det skal brukes lokalt tømmer av så lik kvalitet som mulig, og at det skal bearbeides på samme måte som originaltømmeret. Dersom det skal erstattes kledningsbord, anbefaler vi den samme tilnærmingen her. Vi anbefaler at malearbeidene utføres i henhold til beskrivelsen i tiltaksrapport fra Sweco, datert 21.08.2024.

Krav til utførende ved arbeid på fredete bygninger og listeførte kirker

Utførende firma skal oppgi formell kompetanse og referanseprosjekter med kontaktinformasjon. Håndverkerne skal ha fagskolepoeng eller studiepoeng innen praktisk

bygningsvern eller kunne dokumentere tilsvarende realkompetanse. Generelt skal det stilles krav til at håndverkerne har deltatt i minst tre prosjekter tidligere med tilsvarende arbeidsoppgaver. Lærlinger eller andre under kompetanseoppbygging skal følges opp kontinuerlig under arbeidet. Sentrale fagpersoner og byggeplassleder i utførende firma må beherske norsk for å kunne diskutere kvaliteten ved utførelsen.

Krav til dokumentasjon

Under et restaureringsprosjekt kan arbeidet med demontering og lignende avdekke informasjon om bygningens oppbygging og restaureringshistorikk som det ikke har vært mulig å oppdage under forundersøkelsene. Det er viktig at denne informasjonen dokumenteres med bilder og tekst. Dokumentasjonen skal inngå i sluttrapporten.

Sluttrapport

Riksantikvaren ber om at det sendes sluttrapport for arbeidene ved ferdigstilt jobb. All utførelse må dokumenteres med bilder og tekst fra før, under og etter arbeid som beskriver materialbruk, verktøybruk og metoder.

Brannvern hensyn

Riksantikvaren viser til vedlagte arbeidsinstruks for bygningsmessige arbeider. Det skal utpekes en ansvarshavende brannvernleder på byggeplassen som skal sørge for at bestemmelsene i vedlagte arbeidsinstruks gjennomføres. Alle utførende håndverkere skal rette seg etter bestemmelsene i denne instruksen, samt eventuelle pålegg fra ansvarshavende brannvernleder eller brannvakt.

Vi ønsker dere lykke til med arbeidene!

Hilsen

Alexander Myrseth
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Vedlegg:

Brannverninstruks-for-bygningsmessige-arbeider. Januar 2025

Krav til utførende ved arbeid på fredete bygninger og listeførte kirker

Mottakere:

Agder og Telemark biskop

Agder og Telemark bispedømmeråd, Geir Myre

RIKSANTIKVARENS BRANNVERNINSTRUKS FOR BYGNINGSMESSIGE ARBEIDER

Dette er en generell brannverninstruks for bygningsmessige arbeider på og i fredete og verneverdige bygninger.

Ansvarshavende brannvernleder skal se til at alle har forstått og undertegnet instruksen. Har man bygningsarbeidere som ikke kan lese eller snakke norsk, må ansvarshavende utarbeide instruks på rett språk.

Ansvarshavende brannvernleder skal bl.a. sørge for at bestemmelsene i denne instruksen gjennomføres.

Utførende skal rette seg etter bestemmelsene i denne instruksen, samt eventuelle pålegg fra ansvarshavende brannvernleder.

Ansvarshavende brannvernleder skal sammen med utførende kartlegge farer/ scenarioer og vurdere tiltak for å minimalisere risiko for brann og skade, (risikovurdering) før arbeidet starter. Det kan være behov for å revidere risikovurderingen flere ganger under prosjektet ved at arbeidet endrer seg.

Generelt for bygningsmessige arbeider

- Hensiktsmessig slokkeutstyr av godkjent type må alltid være lett tilgjengelig
- Åpen flamme og verktøy som kan forårsake brann skal unngås
- Varme arbeider som sveising, lodding, skjæring, og lignende må unngås hvis mulig. Varme arbeider på bygningen som ikke kan unngås, må skje i tråd med egen instruks for dette
- Det skal benyttes arbeidslampe som har lav overflatetemperatur
- Det er ikke tillatt å benytte løse ovner for å varme opp arbeidsstedet
- Strøm til småutstyr (støvsuger, arbeidslys el.) skal tas ut på anvist sted og det skal brukes skjøteledninger som er uten skade. Skjøteledninger skal frakoples etter dagens slutt
- Arbeidsstedet skal alltid holdes ryddig og rent for støv og avfall. Dette gjelder innvendig og utvendig
- Brannfarlige væsker skal lagres i brannsikker, låst container

- Brannfarlige væsker skal lagres i brannsikker, låst container
- Tekstiler med linolje, og andre selvantennelige væsker, må øyeblikkelig fjernes fra arbeidstedet, dynkes i vann og legges i brannsikker søppelkasse. Disse søppelkassen må tømmes jevnlig, gjerne daglig
- Oppvarming av tjære skal skje i sikker avstand fra bygninger
- Adkomstveier for brannvesen må ikke blokkeres av materialer, biler etc.
- Dersom alarm- eller sløkkeanlegg må utkoples midlertidig, skal kun de nødvendige deler av anlegget utkoples i den tiden arbeidet pågår.
- Dersom anleggene må koples ut utover arbeidstid må det sørges for kompenserende tiltak, f.eks. vakthold
- Ved utvendig stillas, må man se til at dette er forsvarlig sikret så uvedkommende ikke kommer inn i stillaset
- Arbeidsstedet skal være låst etter endt arbeidsdag

BRANNVERNSINSTRUKS FOR BYGNINGSMESSIGE ARBEIDER

Brannverninstruksen skal være utfylt av samtlige håndverkere og underskrevet av ansvarshavende brannvernleder. Brannverninstruksen skal oppbevares av den som utfører arbeidet og skal framlegges på oppfordring. Tillatelsen leveres tilbake til brannvernansvarlig når arbeidet og etterkontrollen er avsluttet.

Følgende fylles ut før arbeidet kan settes i gang:

Arbeidssted:.....

Arbeidets art:

Utførende:.....Firma.....

Ansvarshavende brannvernleder:.....

Antikvarisk kontaktperson:..... Tlf.:.....

Gjelder fra dato/kl.:.....Gjelder til dato/kl.:.....

Den ovennevnte instruks er oppfylt og arbeidet kan utføres

Dato: Underskrift av brannvernleder:

Fylles ut av den som har utført arbeidet etter at arbeidet er avsluttet

- ☐ Automatisk alarm- eller slokkeanlegg har vært koplet ut.
- ☐ Automatisk alarm- eller slokkeanlegg er koplet inn igjen etter arbeidet er avsluttet.
- ☐ Det er foretatt kontroll av arbeidsstedet etter avsluttet arbeid.

Underskrift: Dato:

Firma.....

Krav til utførende ved arbeid på fredete bygninger og listeførte kirker

Utførende firma skal oppgi formell kompetanse og referanseprosjekter med kontaktinformasjon. Håndverkerne skal ha fagskolepoeng eller studiepoeng innen praktisk bygningsvern eller kunne dokumentere tilsvarende realkompetanse. Generelt skal det stilles krav til at håndverkerne har deltatt i minst tre prosjekter tidligere med tilsvarende arbeidsoppgaver. Lærlinger eller andre under kompetanseoppbygging skal følges opp kontinuerlig under arbeidet. Sentrale fagpersoner og byggeplassleder i utførende firma må beherske norsk for å kunne diskutere kvaliteten ved utførelsen.